

Pas ik deze beschrijving toe op het door mij gevonden exemplaar, dan moet ik concluderen, dat van alle beschreven Nyssons alléén deze *quadriguttatus* Gerst. (sensu Zavadil), tot het Limburgse insect nadert. Er zijn echter nog belangrijke verschillen, die m.i. wel eens konden wijzen op een nieuwe, nog niet beschreven soort. En wat hier van het ♂ gezegd werd, geldt mutatis mutandis ook voor het ♀, dat ik te Haelen ving, Juli 1945. Vergelijking met de type van Gerstaeker en met de Tsjechische exemplaren zal uiteindelijk de oplossing moeten brengen. Maar daartoe dienen wij eerst over meer materiaal te beschikken. De soort is tot nu toe alleen bekend van Berlijn (type ♀) en enkele exemplaren uit Tsjecho-Slowakije. Derhalve, zoals ik aan het begin opmerkte, een zeer merkwaardige vangst!

Een volgende keer zal ik iets mededelen over de andere nog niet besproken soorten.

Roermond, 7 Oct. 1949.

Geciteerde literatuur.

- Bouwman B. E. 1927: De Graafwespen van Nederland. De Levende Natuur. Jg. 32, p. 90 vlg.
- Kruseman G. (Jr.) 1944: Nederlandsche sociale Wespen en hun Koekoekswespen. Ent. Ber. d. XI, no. 260.
- Richards O. W. 1937: A check list of British species (Hymenoptera aculeata) Londen.
- Schmiedeknecht O. 1930: Die Hymenopteren Nord- und Mitteleuropas. Jena.
- Wagner A. C. W. 1938: Die Stechimmen und Goldwespen des Westlichen Norddeutschland. Verhandl. des Ver. f. naturw. Heimatforschung zu Hbg. Hamburg.
- Wahis R. 1948: Notes ecologiques sur les insectes du Pays de Liège. Natuurh. Maandblad Jg. 37, p. 51.
- Zavadil V. 1937: Nysson quadriguttatus Gerst. a Nysson roubali n.sp. Entomologicke listy I, p. 118-120. Brno.
- Zavadil V. 1948: Kutilky (Sphecidae) ceskoslovenske republiky. Brno.

VOGELAVONTUREN OP EEN BOVENHUIS.

door
Drs. R. KOFMAN, Haarlem.

Op 14 Juli vond de heer Brabant in zijn tuin, gelegen tussen de Dolmansstraat en de Breede weg te Limmel, even buiten Maastricht, een hem onbekende vogel, die blijkbaar niet kon

vliegen. Zijn dochttertje nam het dier de volgende morgen mee naar de R. K. Meisjesschool in Limmel, vanwaar het door de goede zorgen van het hoofd, mej. T. Nahon, naar mijn huis in St. Pieter verhuisde.

Zo kon het gebeuren dat ik, na een korte afwezigheid thuiskomende, een doos aantrof, die kennelijk iets levends bevatte. Toen ik de doos opende rees statig een lange geel en bruin gestreepte hals omhoog, bekroond door een spitse snavel. Twee geelgroene ogen keken mij van weerskanten van de kop aan en volgden al mijn bewegingen. Het werd mij duidelijk, dat ik hier een exemplaar van het geheimzinnige wouwaapje voor mij had, een bewoner van rietvelden en moerassen, familielid van de grotere roerdomp. Het dier bleek niet te kunnen vliegen, hoewel aan de vleugels niets bijzonders te constateren viel. Een der poten was gebroken, waardoor het ook maar zeer gebrekkig kon lopen. Aan mijn eerste opwelling, het dier zo gauw mogelijk in vrijheid stellen, kon dus niet voldaan worden. Maar hoe zo'n dier te verzorgen? De vraag was verbluffend snel beantwoord. We aten die dag schol, en zo had ik de gelegenheid eens te proberen of afgesneden strookjes schol misschien in de smaak vielen. Dat bleek het geval te zijn en al gauw had ik ontdekt, dat het wouwaapje deze strookjes het liefst uit het water oppikte. Op de rand van de bak neergelegde stukjes werden n.l. eerst in het water gedoopt. Na deze eerste proef at ons pleegkind iedere dag alle vis, die van een scholletje van ongeveer 3 ons af te snijden was.

Intussen bewoog het dier zich zo goed en zo kwaad als het ging door de kamer en liet daarbij overal blijken, dat de spijsvertering goed werkte. Het huis begon te rieken als een viswinkel. Er was dus alle aanleiding om eens te proberen de vogel in een kooi te zetten.

Een grote papegaaienkooi werd aangesleept, ons wouwaapje erin gezet. In een minimum van tijd stond het echter weer op de vloer, ofschoon de afstand tussen de tralies niet ten volle 2,5 cm was. Op die kooi was onze patiënt niet gesteld. Wel oefende de zitstok, die zich erin bevond, grote aantrekkingskracht uit. Het was curieus om te zien, hoe het daar met één poot opklom. Eerst werd de hals geheel uitgestrekt en om die stok gebogen. Half aan de hals hangende, bracht het daarna de

Het wouwaapje in paalstand.

Foto Mej. van Dijk.

goede poot omhoog en hees vervolgens het hele lichaam erop.

Die hals was verbluffend lang. Als het dier rustig alleen in de kamer zat was de hals geheel ingetrokken en tussen de veren verborgen, zodat de kop zo uit de romp scheen te komen. Zodra echter de deur openging werd de hals geheel uitgestrekt en nam het dier de z.g. paalstand aan, meedraaiend met de indringer, kijkend met twee ogen (normaal kijkt een vogel naar een voorwerp met één oog). Kwam men heel dicht bij, dan deed het pik-uitvallen, die aanvankelijk weinig te betekenen hadden.

Dit laatste was begrijpelijk. Het dier was n.l. zeer vermagerd en daardoor natuurlijk verzwakt. Terwijl het normale gewicht ongeveer 140 gram is (Niethammer, Handbuch der deutschen Vogelkunde), bleek ons exemplaar, op de brievenweger gezet, slechts 90 gram te wegen. Na een week woog het alweer 110 gram en het was toen zoveel krachtiger geworden, dat men voor de snavel op moest passen. Eigenaardig was, dat het ook tegenover zijn verzorger steeds agressiever werd en geen neiging vertoonde „huisdier” te worden.

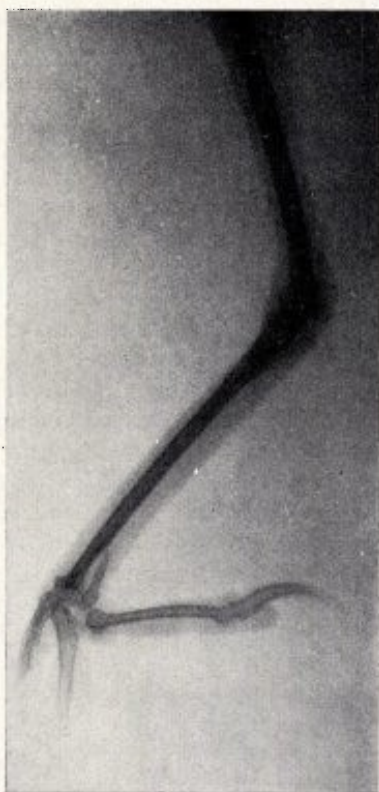
De gebroken poot had intussen alle aandacht gehad. Het loopbeen bleek gebroken te zijn. De heer van Nieuwenhoven en ik hebben dit met een paar strookjes bamboe en een in gips gedrenkt stukje zwachtel zo goed mogelijk gespalkt. Dit bracht echter geen verbetering. De poot bleef erbij hangen en vertoonde nog vreemde standen. Toevallig zag toen mej. D.

van Dijk, assistente van dr. van der Plaats, de patiënt. Zij bood aan een paar röntgenfoto's van de poten te maken. Uit deze foto's die hierbij worden afgedrukt, bleek, dat niet alleen het loopbeen, maar ook het daarboven gelegen bot, de schenkel, gebroken was. De twee stukken waren bijna 1 cm langs elkaar geschoven. Na deze ontdekking leek het ons het beste het dier in de meest bevoegde handen te stellen om het daarmee een kans te geven in leven te blijven. Zo vertrok het de volgende dag, 22 Juli, naar „Artis” in Amsterdam. Sindsdien ontvingen wij nog geen bericht over de toestand.

Het blijft een raadsel, hoe dit zeldzame dier hier terecht gekomen is. Van broeden in de omgeving is niets bekend, al zouden er misschien wel een paar geschikte plaatsen zijn. Toch wordt men gedwongen aan broeden te denken, want het bewuste exemplaar was, te oordelen naar het gestreepte en gevlekte uiter-

De gebroken poot met gipsverband om het gebroken loopbeen. Aan de bovenrand is de breuk in de schenkel te zien, evenals de verdikking, die deze veroorzaakte. (foto mej. D. van Dijk).

De goede poot.
(foto mej. D. van Dijk).

lijk, ook van de vleugeldeken en de groengele ogen, een jong van dit jaar. Eveneens is het een raadsel hoe het op twee plaatsen een poot kan breken, zonder dat er uitwendige verwondingen zijn.

In elk geval heeft een groot aantal vogelliefhebbers, al was het dan op een bovenhuis en niet in de natuurlijke omgeving, kennis kunnen maken met deze geheimzinnige vogel. We hopen, dat deze in „Artis” nog jaren tot de levende have zal behoren.

TUBIFEX TUBIFEX MÜLL. IN DE RIOLEN VAN MAASTRICHT

door
M. JEUKEN S.J.

Op de maandvergaderingen van 7 Nov. en 12 Dec. 1945, vertelde ik over het voorkomen van *Tubifex tubifex* Müll. in de afvoerleidingen der vaste wastafels in het Jezuitenklooster, Tongersestraat 53 te Maastricht. Ze werden gesignaleerd tot op de vierde verdieping. De vraag werd toen geopperd, of *Tubifex* in de

riolen van Maastricht zou voorkomen en naar aanleiding hiervan werd door mij onderstaand onderzoek ingesteld.

De werkmethode was uiteraard provisorisch.

Nadere determinaties moesten bij gebrek aan laboratoriummateriaal en last not least: tijd, achterwege blijven. De conclusies dragen dan ook het karakter meer van een eerste kennisgeving, dan van een in alle opzichten perfect wetenschappelijk onderzoek. Hiertoe zou van ieder rioolmonster de aard en de samenstelling van de modder moeten worden nagegaan, en een relatieve en absolute quantiteitsbepaling verricht moeten worden van de *Tubifex*. De aard van de modder wordt hier slechts globaal vermeld, en de quantiteitsbepaling is een zeer benaderende. Misschien dat naderhand gelegenheid wordt gevonden dit onderzoek voort te zetten, of op bredere basis opnieuw op te bouwen.

Van 16 plaatsen, gelegen op het terrein Tongersestraat 53 en in de stad, werden monsters verzameld.

De rioolputten langs de vleugel van genoemd gebouw, waar *Tubifex* werd geconstateerd, zijn in Fig. 1 schematisch weergegeven.

De betreffende kamers liggen, op een paar uitzonderingen na, alle aan de tuinzijde. Hier werden drie putten onderzocht, resp. de monsters 1, 2 en 7.

Naar getuigenis van het gemeentepersoneel, dat door de vriendelijke bemiddeling van de heer Grégoire mij ter hulp was gezonden, waren de putten behoorlijk schoon.

In put 1 en 2 werd *Tubifex* in grote getale gevonden. De aard van de modder kan men het best omschrijven als „zwarte aarde”.

Getracht werd, een enigszins uniforme maat te vinden, om de quantiteit te bepalen. Een gewichtsmaat; d.w.z.: zoveel *Tubifex* op zoveel gram modder, bleek ondoenlijk, daar de modder in de verschillende monsters te zeer in s.g. verschildte, om hieruit een betrouwbaar overzicht te verkrijgen.

Een inhoudsmaat zou voor sommige monsters wel gaan, maar andere leenden zich hiertoe niet, daar vuile lapjes en rottende papieren een dergelijke sliertmassa gaven, dat een goede inhoudsmaat practisch niet mogelijk was.

Een toevlucht werd gevonden in een oppervlaktemaat, daar *Tubifex* in de glazen potjes